

IVN EELDE-PATERSWOLDE & VRIES
STEENUILENWERK GROEP VOOR
VRIES/DONDEREN/YDE/WINDE/BUNNE/
PEIZE/EELDE/PATERSWOLDE

beleef de natuur!

Coördinatoren:

Ronand Valstar (Vries) : 0620150223/kolerval@ziggo.nl

Anne v.d. Zijpp (Paterswolde): 0610372451/avdzijpp@kpnmail.nl

Volg ons op Twitter : @steenuilen

Verder: websites van IVNEelde-Paterswolde.nl/Steenuilenwerkgroep en
IVNVries.nl/Steenuilenwerkgroep

NIEUWSBRIEF 6

Dit is tweede Nieuwsbrief van het merkwaardige jaar 2020.

Zoals we in de vorige editie al schreven, hebben we dit jaar geen goed zicht gekregen op het aantal broedgevallen en de uitgevlogen jongen.

Wel is er in de nazomer en herfst heel veel werk verricht door de vier subwerkgroepen (Vries/Donderen/Yde), Bunne/Winde, Bunne/Eelde en Peize. Vrijwel alle kasten zijn gecontroleerd of vervangen en op een aantal plaatsen zijn nieuwe kasten geplaatst.

Plaatselijke initiatieven hebben geleid tot het geschikt maken van broedlokaties voor steenuilen en nieuwe vrijwilligers hebben zich aangemeld. En dat was nodig! Want we komen er steeds meer achter dat veiligheid bij het werken in bomen op de allereerste plaats komt. En daarom is werken in groepen van minimaal drie mensen noodzakelijk. Het schoonmaken en vervangen van kasten vindt binnen enkele weken plaats en dan is het voor de organisatie prettig als er meerdere mensen beschikbaar zijn. We zijn daarom blij met de acht nieuwe mensen!

Bovenaan deze brief ziet u een andere naam voor de groep Vries. Erna van Elk doet het wat kalmer aan, maar blijft binnen de groep actief. We zijn blij dat we voor de vergaderingen steeds bij haar thuis terecht kunnen. We danken haar voor het werk dat ze voor de hele Werkgroep heeft verzet. Deze brief staan weer een aantal interessante stukjes. Ik wil u graag wijzen op dat van Ronand van Harxen, steenuilbeschermer van het eerste uur: wat eet een Steenuil zoal.

Bij het schoonmaken van kasten komen we allerlei onbekende diertjes en resten tegen: veren, insecten, muizen, prooiresten, braakballen... U leest daarover meer onder "Kastinhoud".

Merkwaardige kastinhoud....

Wat staat er op het menu van de Steenuil?

(Dit artikel werd voor Vogelbescherming Nederland geschreven door Ronald van Harxen naar aanleiding van de bevindingen van de observaties van een team dat aangevoerde steenuilprooien telde; 7 juli 2020).

Steenuilen staan bekend als generalisten als het gaat om hun menukeuze. Met het grootste gemak vangen ze kleine prooien als rupsen en meikevers, maar ze pakken ook flinke veldmuizen of pas uitgevlogen spreuwen.

Die ruime keuze maakt dat ze met een betrekkelijk klein leefgebied toekunnen en slim kunnen anticiperen op de plotselinge overvloed van de een of andere prooi.

Dat het echter wel nauw luistert en dat timing en vooral ook toeval een grote rol spelen bij de voedselkeuze, werd afgelopen maanden goed aangetoond door de webcams van “Beleef de lente”. Een klein, maar gedreven team vaste kijkers telde daar nauwgezet welke prooien het broedende vrouwtje kreeg aangereikt van haar mannetje en wat beide ouders samen later naar hun jongen brachten.

Dat observeren deden ze 75 dagen lang, 24 uur per dag. Dat leverde het aantal van maar liefst 4.032 waargenomen prooien op.

Meikevers of muizen

Dankzij het droge en relatief ook warme voorjaar was het zo goed als elke avond uitstekend vliegweer voor meikevers. Deze werden dan ook in groten getale aangevoerd: 1.463 bij elkaar. Topdag was 22 mei met 94 gevangen meikevers.

Toen het op 4 juni eindelijk begon te regenen, stopte de aanvoer echter prompt: er werd niet één meer aangevoerd.

Meikever. Foto Anne van der Zijpp

Gedurende de tijd dat ze op eieren zat, kreeg het vrouwtje slechts enkele muizen en ook de jongen moesten het in hun eerste levensdagen nagenoeg zonder stellen. Totdat op 5 en 7 mei de weilanden rondom de nestkast gemaaid werden en de veldmuizen van de ene op de andere dag hun dekking verloren. In de 7 dagen die volgden werden er maar liefst 64 gevangen. Uiteindelijk werden er 114 geteld, met als topdag 10 mei toen 17 exemplaren op de kast werden aangevoerd. Er waren zoveel muizen dat de steenuilen ook overdag intensief jaagden: bijna een derde van de muizen werd bij

daglicht aangevoerd, vooral in de namiddag als veldmuizen een activiteitspiek laten zien.

Foto Jakob Keun

Nattigheid zorgt voor een nieuw dieet

Ineens werden eind mei tientallen regenwormen aangevoerd. Deze waren met de oplopende droogte steeds dieper de grond ingekropen en zo onbereikbaar voor steenuilen. Waar kwamen de regenwormen nu ineens vandaan? Het bleek dat het grote gazon uren achtereen werd besproeid met water uit een naburige put. 's Nachts krioelde het ineens van de wormen. De sappige wormen waren kennelijk een welkome afwisseling met de droge meikevers. En toen het enkele dagen later begon te regenen werden er tientallen wormen per dag aangevoerd.

Conclusie: wat het voedsel betreft zat alles dit jaar mee voor de jonge steenuilen en hun ouders.

Foto Jakob Keun

Wist je dat:

- Steenuilen -net als mensen- gaan voor de weg van de minste weerstand? Als ze de keuze hebben tussen een nestkast met martersluis en zonder martersluis kiezen ze vaak de laatste. Daarom is het van belang om zo veel mogelijk nestkasten uit te rusten met de juiste sluisen zodat de broedsels niet verloren gaan.
- we afgelopen 2 jaren meer dan 1000 manuren hebben gestoken in de bescherming van steenuilen in onze regio? Hieronder vallen ook de inspanningen van de timmerploeg die veel kasten heeft gerenoveerd.
- In Drenthe minimaal 1 succesvol een broedgeval is geweest van de grote neef van de steenuil de Oehoe?
- We 226 volgers hebben op onze Twitteraccount?

Roel Rijskamp

Donaties

Van verschillende kanten hebben we de vraag gekregen of en hoe de Steenuilenwerkgroep "IVN EELDE-PATERSWOLDE & VRIES" financieel te ondersteunen is. Er is steeds budget nodig om kasten te vernieuwen en er materiaal voor aan te schaffen, dus zijn donaties zeer welkom!

Ondersteuning kan via het rekeningnummer van IVN Vries: NL19 RABO 0366 5693 09, t.n.v. penningmeester IVN Vries, o.v.v. Steenuilen WG

Kastinhoud: Wat treffen we aan in de kasten?

Tijdens het schoonmaken van de nestkasten aan het eind van de zomer/begin herfst vinden we allerlei resten van dieren. Dat kan gaan om een ingericht verblijfplaats van een Steenmarter die er gedurende langere tijd kan verblijven en in een deel van de kast zijn latrine heeft, er prooiën heensleept en er een slaapplek maakt.

We zijn dit meerdere keren tegengekomen in kasten die we moesten vervangen en waarin geen anti-martersluisje zat. Nu vrijwel alle kasten in ons gebied (meer dan 80 inmiddels) zijn vernieuwd, is het de vraag of deze dieren zich ook proberen te vestigen in deze nieuwe beveiligde kasten. Soms is de schrik groot als bij opening van de kast muizen uitspringen. Meestal zijn dit bosmuizen (goede klimmers) die er overdag verblijven.

Veel vaker gaat het om vogelveren. Bijvoorbeeld die van een Kerkuil of van een Ransuil. De eerste kan een poging gewaagd hebben de kast binnen te komen, maar de laatste is absoluut geen holenbroeder. Een Holenduif is dat wel en dat zou de aanwezigheid van diens veren kunnen verklaren. Een Pimpelmees kan geprobeerd hebben een broedplek van de kast te maken gezien het flinke aantal veren van deze soort, maar een Tapuit? Meerdere veren van deze vogel vonden we in een kast. De Tapuit broedt in holen, vooral oude konijnenholen, maar van broedpogingen in een steenuilenkast is niets bekend.

Een vleugel van een duif (onbekend welke) en een afgebeten kippenveer in twee verschillende kasten is waarschijnlijk marterwerk. De vleugel zat in het voorportaal van een beveiligde kast. Mogelijk heeft een Steenmarter zijn prooi daar enige tijd bewaard. Het is bekend dat deze dieren meerdere plekken hebben waar ze voedsel bewaren.

In weer andere kasten hadden nachtvinders een onderkomen gevonden. We determineerden Piramidevlinder en een hele kast met zg Plakkers.

Gelukkig vonden we ook enkele kasten van braakballen van Steenuilen. Het is bekend dat Steenuilen vaak meerdere kasten als dagonderkomen gebruiken, maar niet op de lokatie broeden.

Van de voorwerpen die we aantreffen maken we foto's en deze leggen we voor aan de heer Aaldrik Pot, medewerker van Staatsbosbeheer in Drenthe en een absolute kenner van diersporen.

Wij zeggen hem hierbij onze dank.

Enkele foto's hieronder geven een indruk van onze bevindingen.

Anne van der Zijpp

Tapuitveren, augustus 2020

Kerkuilveer, augustus 2020

Piramidevlinder, oktober 2020

Nestkastcontrole in Donderen, Yde, Vries.

Half augustus en begin oktober zijn we in verschillende samenstellingen weer op pad gegaan om de nestkasten in Donderen, Vries en Yde te inspecteren, te repareren, te vervangen, bij te plaatsen, schoon te maken en van een vers zaagsel bedje te voorzien. Dat laatste echter niet te rigoureuus. Een steenuil houdt weliswaar van een opgeschud nest maar het moet niet te gek worden. We hebben gemerkt dat al te schoon niet de voorkeur heeft. Zo hebben we destijds een broedsel aangetroffen in een niet schoongemaakte kast die zich dicht in de buurt van een nieuwe schone kast bevond. Deze kast bleef leeg. We mengen daarom altijd een bodempje oude “nestrommel” door een vers laagje zaagsel.

Het was in een bepaald opzicht een wat vreemde rondgang. Nestcontroles en het ringen van kuikens moesten we noodgedwongen voorbij laten gaan dit seizoen. Het niet oog in oog staan met een uilskuiken werd ook als een gemis ervaren dit jaar. De uilen kijken daar wellicht met andere ogen naar.

Bij de kastinspectie zijn we wel een keur aan andere zaken tegengekomen. Sommige kasten zaten tot de nok toe vol met stro. De spreekwoord vindt dat een geweldige bekleding voor een “gekraakte” steenuilenkast. De oorwurm woont ook graag met de hele familie (honderden nazaten) in een reeds verlaten kast. Eén kast heeft een abonnement op onbevuchte eieren wat zowel dit, als vorig jaar twee keer het geval was. Ook koningin wesp bleek met haar onderdanen een kast gekraakt te hebben. Dus ook als er geen sprake is van legale bewoning dan nog weet de natuur altijd wel raad met de voorzieningen.

En de uilen zelf? In meerdere kasten hebben we steenuilenballen aangetroffen maar voor zover we weten is er in het gebied Donderen, Vries en Yde één succesvol broedsel geweest en misschien ook een broedsel buiten de kasten, onder de pannen van een woning, maar dat is niet definitief geconstateerd. In totaal hangen er nu zeventien kasten en het onderhouden daarvan is enorm leuk om te doen. Niet alleen het klim- en klauterwerk maar zeker ook de samenwerking met u als kashouders is zeer plezierig. Het delen van ervaringen, observaties van aanwezige uilen, het delen van teleurstellingen bij het mislukken van een broedsel en de warme ontvangst maken het nog eens extra plezierig. We maken van alles mee. Buiten op het erf na gedane arbeid met z'n allen onder de paraplu aan de koffie met appeltaart, geweldig toch!

We hopen dat we volgend jaar weer volop aan de slag kunnen en een compleet zicht krijgen op de ontwikkelingen van de steenuilen in onze, regionale kasten. In januari beginnen we in ieder geval met luisterrondes en hopen weer meerdere uilen aan te roepen en te lokaliseren.

Namens steenuilenwerkgroep regio DYV, november 2020, *Ronand Valstar*

En..... veilig de boom in.